

Якименко І. А., студент,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ ТРАНСПОРТОМ УКРАЇНИ

У часи сьогодення вантажні і пасажирські перевезення, що здійснює вітчизняний повітряний транспорт, займають незначне місце у загальному обсязі транспортних послуг. Але головна перевага повітряного транспорту полягає в швидкості доставки пасажирів і термінових вантажів на великі відстані, середня відстань доставки 1 пасажирів повітряним транспортом у 10 - 15 разів більша від аналогічної на залізничному транспорті.

Головними проблемами повітряної підгалузі транспорту є: комплектація парку, будівництво і реконструкція об'єктів авіаційно-виробничої інфраструктури, структурна реорганізація керування авіаційним транспортом, підвищення конкурентноздатності вітчизняних авіакомпаній.

Повітряний транспорт України є складовою системи транспорту України. Основні засади функціонування повітряного транспорту закладено в Законі України «Про транспорт» та в спеціальному кодифікованому нормативному акті – Повітряному кодексі України [1, с. 119].

Авіаційний транспорт – це усі види підприємств, організацій та установ, діяльність яких спрямована на створення умов та використання повітряного простору людиною за допомогою повітряних суден. Сукупність правових норм, що регулюють відносини між цими підприємствами та споживачами транспортних послуг в сфері авіації, утворює Повітряне право України.

Особливістю державного управління цивільною авіацією є те, що воно здійснюється через Державну службу України з нагляду за забезпеченням безпеки авіації або Державіаслужбу. Державіаслужба є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Вона виконує функції головного органа у системі центральних органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики в галузі цивільної авіації та у сфері використання повітряного простору України.

Взаємодія органів виконавчої влади України щодо нагляду за безпекою польотів повітряних суден здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Авіаційне транспортування здійснюється спеціальним транспортним засобом – повітряним судном. Повітряне судно, згідно ст. 15 Повітряного

кодексу України, – це літальний апарат, що тримається в атмосфері за рахунок його взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні, і здатний маневрувати в тривимірному просторі. Повітряні судна поділяються на державні, цивільні і експериментальні.

Повітряне судно є державним, якщо воно використовується на військовій, митній, прикордонній та міліцейській службах і внесене до реєстру державних повітряних суден.

Повітряне судно є цивільним, якщо воно внесене до державного реєстру цивільних повітряних суден.

Повітряне судно є експериментальним, якщо воно призначене для проведення випробувань, дослідно-конструкторських і науково-дослідних робіт. Експериментальне повітряне судно до реєстрів не заноситься.

Цивільні повітряні судна підлягають обов'язковій реєстрації згідно з вимогами ст. 25 Повітряного кодексу України та Правил реєстрації цивільних повітряних суден в Україні і можуть бути зареєстровані тільки в одній державі. Цивільному повітряному судну, занесеному до державного реєстру повітряних суден України, видається реєстраційне посвідчення, що є фактом визнання його національної належності. Із моменту занесення повітряного судна до державного реєстру повітряних суден України всі записи, зроблені раніше стосовно цього повітряного судна у реєстрах повітряних суден інших держав, не визнаються Україною [2, с. 448].

Експериментальне повітряне судно може бути допущене до експлуатації для задоволення потреб народного господарства України за наявності: висновків розробника судна і експертів, призначених державним органом з питань сертифікації і реєстрації, про можливість безпечної експлуатації його при виконанні польотів; рішення Уряду України про використання експериментального судна у цивільній авіації України; посвідчення про придатність до польотів, виданого державним органом з питань сертифікації і реєстрації.

Цивільне повітряне судно, що імпортується в Україну, може бути допущене до експлуатації, якщо буде встановлено, що воно відповідає національним вимогам держави-виробника та додатковим технічним умовам України в частині льотної придатності і тим самим забезпечує відповідність типу повітряного судна, що імпортується в Україну, діючим в Україні нормам льотної придатності.

Повітряне судно військової авіації також повинне бути перевірене на відповідність його вимогам безпеки польотів. Рівень льотної придатності повітряного судна військової авіації повинен бути не нижчим за рівень льотної придатності, встановлений державою для цього класу повітряних суден.

Цивільному повітряному судну України, обладнаному засобами радіозв'язку, надається позивний номер і позивний радіосигнал. На цивільному повітряному судні при виконанні польотів повинні бути документи – бортова документація, встановлена ст. 30 Повітряного кодексу України.

Аеропорти і аеродроми є допоміжними спорудами, які обслуговують здійснення авіаційних перевозок. Законодавство встановлює спеціальний порядок відведення території для будівництва та реконструкції аеродромів і аеропортів. Повітряний кодекс України встановлює спеціальний режим використання території аеродромів і аеропортів. На приаеродромній території запроваджується особливий режим одержання дозволу на будівництво (реконструкцію) та іншу діяльність і тільки за узгодженням з Укравіатрансом та відповідною місцевою радою.

За призначенням аеропорти поділяються на внутрішні та міжнародні. Міжнародний аеропорт додатково повинен забезпечувати митний, прикордонний, санітарний контроль, контроль на безпеку та інші види контролю, передбачені чинним законодавством. Аеропорти проходять сертифікацію і реєстрацію відповідно до діючих в Україні правил.

Структура повітряного простору України складається з повітряних трас і місцевих повітряних ліній України, повітряних коридорів для перетинання державного кордону України, встановлених та невстановлених маршрутів польотів, районів виконання авіаційних робіт, заборонених зон, зон обмеження польотів і небезпечних зон.

Порядок використання повітряного простору України визначається Конвенцією про міжнародну цивільну авіацію, Угодою про використання повітряного простору, Повітряним кодексом України, «Положенням про використання повітряного простору України, і його дотримання забезпечується державною системою використання повітряного простору України [3, с. 33].

При виконанні повітряним судном польоту в міжнародному просторі юрисдикцію щодо нього протягом всього терміну польоту здійснює та держава, де зареєстровано повітряне судно. Перебуваючи у міжнародному повітряному просторі, повітряне судно є недоторканим і незалежним від будь-якої держави, за винятком тієї, де це повітряне судно зареєстровано, та підкоряється і діє на підставі лише її законів. Використання міжнародного простору регулюється міжнародними правилами.

Виконання польотів повітряних суден у повітряному просторі України регламентується Правилами польотів у повітряному просторі України, які поширюються на всіх користувачів повітряного простору України. До польоту допускається повітряне судно, яке споряджене і перебуває у справному стані згідно з експлуатаційно-технічною документацією.

Повітряне судно, що перетнуло кордон України без відповідного дозволу компетентних органів, або таке, що припустилося іншого порушення порядку використання повітряного простору України, визнається судном-порушником, і до нього застосовуються заходи у порядку, встановленому законодавством України, діючими міжнародними угодами.

Переліт державного кордону України повітряними суднами здійснюється по спеціально виділених коридорах. Переліт державного кордону України поза спеціально виділеними повітряними коридорами, якщо це не передбачено міжнародною угодою або іншими нормативними актами України, заборонено.

Державне управління авіаційним транспортним комплексом – це цілеспрямована, планомірна, безперервна діяльність органів державної влади, спрямована на створення та забезпечення своєчасності та якості повітряних перевезень. Ця діяльність проявляється у виконавчо-розпорядчому за формою та організуючому за змістом впливі на керовані об'єкти авіаційного транспортного комплексу і визначає своєю метою забезпечення задоволення потреб сучасного суспільства у всіх видах авіаційних перевезень пасажирів та вантажів.

Література

1. Бочаров В. Д. Системность в управлении / В. Д. Бочаров. – М.: Юристъ, 2000. – 119 с.
2. Авер'янов В. Б. Вибрані наукові праці / В. Б. Авер'янов; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України – К., 2011. – 448 с.
3. Про затвердження Програми розвитку державної системи використання повітряного простору України на 2010-2014 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. № 44 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 3. – Ст. 33.